

Čas jako „jsoucí“?

Chápeme-li „jsoucno“ (rozumí se „pravé jsoucno“, tj. na rozdíl od pouhé hromady mnoha „jsoucen“) jako událostné dění (pravou událost), které je vnitřně sjednoceno, takže můžeme mluvit o jeho „počátku“ i „konci“, aniž bychom byli nuceni obojí stanovovat ze svého rozhodnutí (eventuelně ze své svévole), je eo ipso zřejmé, že má časový charakter. Co to však znamená, že nějaké jsoucno má časový charakter? Znamená to, že nikdy není aktuálně přítomné celé najednou, ale že právě ve svém „celku“, ve své úplnosti a celkovosti není na žádnou ze svých aktuálních „jsoucností“ redukovatelné, nebo jinak řečeno, že žádné z jeho aktuálních „jsoucností“ je nezpřítomňuje v úplnosti, v celku – tedy „jako takové“. Kdybychom tedy „čas“ považovali za nějaké jsoucno (tj. jsoucno úplné, „pravé, jsoucno vcelku), musili bychom se tázat po jeho celkovosti, úplnosti, integritě, a tedy mimo jiné také po jeho počátku a konci. To je ten vlastní důvod, proč Augustin v té své slavné formulaci říká, že každý nějak ví, co je čas, i on že to ví, ale jakmile to chce blíže nějak myšlenkově uchopit, že zjišťuje, že mu to nejde, že to vlastně neví. Protože „vědět“, „co“ to je čas, pro něho tehdy (ale již od starých Řeků a pro mnohé dokonce dodnes) znamená se tázat po tom, jak čas „jest“, jaké to je „jsoucno“, přičemž jsoucnem se myslí „podstata“, to, co trvá uprostřed změn. A to je právě u času zcela protismyslné: kdyby u času něco „trvalo“, tj. bylo neměnné, když se čas „děje“, znamenalo by to, že čas je ve své „podstatě“ vlastně ne-časem, ne-děním. Takže když to chce někdo „pojmově upřesnit“ a tak ať plně uvědomit, „vědět“, co to je čas, musí dospět buď k tomu, že to prostě nejde, anebo si musí uvědomit, že těmi myšlenkovými prostředky, na které je zvyklý (a na které si jako samozřejmost zvykli spoléhat téměř všichni lidé), to nejde, takže je třeba zkoušet prostředky jiné, nové.

(Písek, 080225-1.)